

Vlaams
Parlement

vergadering **C115**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

van 30 januari 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Grete Remen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de betaalcultuur van de Vlaamse overheid en de bedrijven – 920 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Bart Tommelein, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de toepassing door de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) van het begrip 'manifeste onregelmatigheden' bij tekortschattingen van onroerende goederen in een nalatenschap – 925 (2017-2018)	8

**VRAAG OM UITLEG van Grete Remen aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de betaalcultuur van de Vlaamse overheid en de bedrijven
– 920 (2017-2018)**

Voorzitter: de heer Paul Van Miert

De voorzitter: Mevrouw Remen heeft het woord.

Grete Remen (N-VA): Voorzitter, we zitten met een economische heropleving. Dat is positief. Het ondernemersvertrouwen is toegenomen, maar de betaalhygiëne van de Vlaamse overheid ten aanzien van de bedrijven is de voorbije jaren of toch zeker het voorbije jaar achteruitgegaan.

Dit blijkt uit een recente studie van de Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO) en het financieel onderzoeksbureau Graydon. Slechts 39 procent van de aan de Vlaamse overheid gerichte facturen wordt op tijd betaald. Meer dan de helft van de facturen wordt pas drie maanden na datum betaald. Ook de gemeenten tonen een vrij lakse betaalcultuur. In het derde kwartaal van 2017 is 10 procent van de facturen meer dan 90 dagen te laat betaald.

Het rapport heeft tevens de kostprijs van die wanbetalingen berekend. In 2016 is ons 10 miljard euro aan potentiële winst door de neus geboord. Noch verontrustender is dat 20.000 banen niet zouden worden gecreëerd. In mijn eigen provincie, Limburg, gaat het om 1400 jobs en 700 miljoen euro aan bijkomende kapitaalkosten. Met een efficiënt en correct betalingsgedrag zouden deze kosten worden vermeden en zouden we onze Vlaamse economie ondersteunen, niet het minst de kmo's en de lokale handelaars.

Zowel de overheid als de bedrijven dragen op dit vlak een verantwoordelijkheid, maar toch brengt de overheid de grootste kapitaalkosten met zich mee indien te laat wordt betaald. Graydon heeft berekend dat 20 tot 25 procent van de faillissementen aan laattijdige betalingen te wijten is. Bijna 70 procent van de bedrijfsleiders geeft aan dat snellere betalingen een buffer vormen tegen de teloorgang van hun bedrijf.

Een welgemeend initiatief met betrekking tot deze problematiek zou niet enkel de kleine zelfstandigen uit de moeilijkheden kunnen helpen, het zou tevens het armoedecijfer van de ondernemers kunnen verbeteren. Het armoederisico ligt bij zelfstandigen immers maar liefst viermaal hoger dan bij werknemers.

De wet op de betalingstermijnen moet dringend worden aangepast. In Nederland wordt het goede voorbeeld gegeven. Dit kan hier een leidraad vormen. Het gaat daar dan om het betalingsgedrag van bedrijven onderling. Ik vermeld het hier omdat het belangrijk is. Het gaat vaak om dominantie. De grootste legt zijn wil op aan de kleintjes en zet de betalingsvoorwaarden gewoon naar zijn hand. Dat is de realiteit.

Minister, de federale overheid werkt momenteel een initiatief uit om deze oneerlijke vorm van uitstelketen in de betalingen gewoonweg te verbieden. Het betaalgedrag van de Vlaamse overheid, zowel de instellingen als de besturen, hebben we echter zelf in de hand. Naast de verantwoordelijkheid van de bevoegde vakministers hebt u, als minister van Financiën, een overkoepelende verantwoordelijkheid.

Hoe evalueert u deze cijfers en de studie van de UNIZO en Graydon? Plant u maatregelen om de betaalhygiëne van de Vlaamse overheid en de bedrijven te verbeteren? Welke maatregelen hebt u reeds genomen? Zult u in dit verband samenwerken met de andere leden van de Vlaamse Regering?

Ziet u een mogelijkheid om het betaalgedrag van de Vlaamse administraties en departementen jaarlijks in kaart te brengen en dit vervolgens in de commissie te bespreken? Indien hiertoe gegevens zouden ontbreken, bent u dan bereid initiatieven te nemen om dit te verhelpen?

Niet zelden wordt een ondernemer die openstaande vorderingen ten aanzien van de overheid ook nog eens geconfronteerd met invorderingen door de overheid ten aanzien van zijn onderneming. Hij kan deze vorderingen niet tijdelijk zelf compenseren. Het instrument van de fiscale balans is bedoeld om dit te vermijden. U hebt recent schriftelijke vragen beantwoord over de uitrol van de fiscale balans, waar mogelijk in samenwerking met de federale overheid. In welke mate richten de initiatieven met betrekking tot de fiscale balans zich, naast de burger, specifiek op de kleine zelfstandigen en de kmo's? Ik stel deze vraag in het licht van een efficiënte overheid.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Voorzitter, het lijkt een boeiend thema, want ik heb op respectievelijk 3 januari 2018 en 4 januari 2018 telkens een schriftelijke vraag over dit onderwerp ontvangen. De berichtgeving die stelt dat de Vlaamse overheid slechts vier op tien facturen tijdig betaalt, kan alvast niet door mijn administratie worden bevestigd. Volgens de rapportering die mijn administratie heeft opgesteld, is in het derde kwartaal van 2017 namelijk 76,44 procent van de facturen aan de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap tijdig betaald. Dat is ook de periode waarover Graydon heeft gerapporteerd.

Hoewel we naar hogere percentages aan tijdig betaalde facturen blijven streven, wil ik hier mededelen dat ik het als gewezen bankier persoonlijk belangrijk vind dat facturen tijdig worden betaald. Ik streef daar ook naar, maar ik merk dat de situatie beter is dan blijkt uit de cijfers die Graydon heeft gepresenteerd. Die positieve trend zet zich overigens voort in het vierde kwartaal van 2017. Toen is 82,18 procent van de facturen tijdig betaald. Ik wil ook opmerken dat een aanvulling met de 76,44 procent tijdig betaalde facturen tijdens het derde kwartaal met de 18,34 procent aan facturen die maximaal dertig dagen te laat zijn betaald, me brengt aan ratio van bijna 95 procent aan betalingen.

Het is niet mogelijk een vergelijking te maken tussen de resultaten zoals ze door Graydon zijn voorgesteld en het betaalgedrag van de Vlaamse overheid zoals mijn administratie dit opvolgt. Hiervoor moeten we de detailgegevens hebben van de cijfers die Graydon heeft gehanteerd. Ik heb die gegevens niet. Het is dan ook moeilijk vast te stellen hoe dit komt.

Ik kan wel mededelen wat duidelijk is. De gehanteerde methodologie verschilt. Als start van de betaaltermijn vertrekt Graydon van de factuurdatum. De Vlaamse overheid baseert zich op de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties. Daarvoor telt niet de factuurdatum, maar de datum van ontvangst van de factuur of van ontvangst van de goederen indien die ontvangst plaatsvindt na de ontvangst van de factuur. Volgens de wet is dit bepalend indien in de overeenkomst geen datum of termijn voor de betaling is vastgesteld. Normaal gezien bedraagt de betaaltermijn dertig dagen. Deze termijn kan met dertig dagen worden verlengd indien in het contract in een verificatietermijn is voorzien. Dit verschil in aanknopingspunt zal waarschijnlijk een belangrijk gedeelte van de afwijking tussen de cijfers van Graydon en de cijfers van mijn administratie verklaren. Tot slot bevatten de cijfers van mijn administratie enkel de facturen die het goedkeuringsproces van het gemeenschappelijk dienstencentrum Boekhoudkantoor moeten doorlopen. De facturen waarvan de goedkeuring door middel van een randapplicatie verloopt en de facturen van de Vlaamse rechtspersonen maken hier geen deel van uit. Die facturen bevinden zich

niet in de cijfers van mijn administratie. Dit kan leiden tot verschillen met de cijfers van Graydon. Ik ben er echter van overtuigd dat dit niet de hoofdmoot van de verklaring is.

Los van het feit waarmee ik ben gestart, namelijk mijn overtuiging dat de situatie niet zo dramatisch is als ze wordt voorgesteld, lopen wel degelijk verschillende initiatieven die het betaalgedrag van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap verder moeten verbeteren. Ik herhaal dat we moeten streven naar een zo optimaal mogelijke betalingssituatie. Ik heb het persoonlijk lastig met achterstanden.

Ik heb in deze commissie al eerder gesteld dat ik sterk inzet op elektronische facturatie. In het geval van elektronische facturatie is de doorlooptijd beduidend korter dan in het geval van een manuele invoering van facturen. Hierdoor ligt het aandeel ook beduidend hoger. In het geval van een manuele verwerking wordt 66,59 procent van de facturen tijdig verwerkt. In het geval van e-scanning stijgen de tijdige betalingen tot 77,31 procent en in het geval van elektronische facturatie stijgt ze zelfs tot 83,66 procent. Er is een zeer groot verschil tussen manuele en elektronische facturatie.

Daarnaast werkt het gemeenschappelijk dienstencentrum Boekhoudkantoor voort aan de harmonisatie van de betaalprocessen in de Vlaamse Gemeenschap. De doorlooptijd van de elektronische facturen kan nog sterk worden gereduceerd, bijvoorbeeld door vooraf een inkooporder op te stellen dubbelde goedkeuringsprocessen te vermijden. Met het oog op een snelle en correcte afhandeling van de facturen zal ik, met behulp van het gemeenschappelijk dienstencentrum Boekhoudkantoor, verder inzetten op opleiding, begeleiding en sensibilisering bij het gebruik van de voorziene processen. Het is mijn bedoeling de verdere ontwikkelingen goed te kunnen opvolgen en de departementen tegelijkertijd goed te sensibiliseren. Er zijn nu eenmaal grote verschillen tussen de departementen.

Deze week wordt voor het eerst een mededeling aan de Vlaamse Regering geagendeerd waarin gedetailleerd wordt gerapporteerd over het betaalgedrag van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap. Concreet worden de gegevens voor 2016 en 2017 vergeleken. Vanaf 2018 voorzie ik in een semestriële rapportering. Hierbij wordt het semester van het huidige jaar vergeleken met hetzelfde semester van het voorgaande jaar.

Mevrouw Remen, uw laatste vraag heeft betrekking op de mogelijkheden van de werking van de fiscale balans. Ik kan meedelen dat dit al van kracht is voor de Vlaamse fiscale schulden en onverschuldigde betalingen. Dit is bepaald in artikel 3.4.7.02 van de Vlaamse Fiscale Codex. Indien u niet meteen weet wat dat betekent, kan de heer Lantmeeters u onmiddellijk helpen. *(Gelach)*

Waar mogelijk, willen we de fiscale balans uitbreiden naar de federale overheid. Met die fiscale balans wil het Vlaamse Gewest tegoeden van een persoon aanwenden om openstaande schuldvorderingen op naam van diezelfde persoon aan te zuiveren. Dit principe is op dezelfde wijze van toepassing op natuurlijke personen en op rechtspersonen. De tegoeden van kleine zelfstandigen en kmo's waarover het Vlaamse Gewest beschikt, kunnen worden aangewend om de schulden van diezelfde kleine zelfstandigen of kmo's aan te zuiveren. De schuldcompensatie is echter steeds beperkt tot tegoeden en schulden van eenzelfde persoon. Als een onderneming rechtspersoonlijkheid heeft, vormt ze juridisch een aparte persoon. Hierdoor kunnen de tegoeden van een natuurlijke persoon als de zaakvoerder in principe niet worden aangewend voor de schulden van de onderneming met rechtspersoonlijkheid en omgekeerd.

Een uitbreiding van de fiscale balans naar invorderingen voor overheidsopdrachten lijkt me te verregaand. Dit zou niet beheersbaar zijn. Ik verklaar me nader. In de eerste plaats zou de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) in contact

moeten staan met alle inhoudelijke dossierbeheerders van alle beleidsdomeinen. VLABEL zou moeten nagaan of een factuur al dan niet bewust wordt ingehouden vanwege een geschil over de uitvoering van de overheidsopdracht. Bovendien zou er een link met het gemeenschappelijk dienstencentrum van het Departement Financiën en Begroting moeten zijn. De facturen hebben nu eenmaal een doorlooptijd. Jammer genoeg neemt dit soms meer tijd in beslag dan procedureel is voorzien. In veel gevallen zal vanuit het betrokken beleidsdomein al lang zijn voorzien in een betaling van de vordering tegen het tijdstip waarop VLABEL zijn eigen invordering vanwege de gevraagde schuldvergelijking al dan niet gedeeltelijk heeft kunnen inhouden. Dit maakt de hele procedure overbodig. Dit zou veeleer tot vertragingen in plaats van versnellingen van de betalingen van de facturen leiden. De conclusie van het verhaal is dat de inhoudelijke en procedurele verschillen zo groot zijn dat ze onoverbrugbaar zijn en dat ze veeleer vertragend dan versnellend zouden werken.

Mevrouw Remen, ik besluit met te stellen dat ik uw bekommernis deel. We moeten blijven streven naar tijdige betalingen. We moeten echter alle middelen inzetten om dit te realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Remen heeft het woord.

Grete Remen (N-VA): Minister, u hebt een aantal positieve zaken aangehaald. Het is een zeer goede zaak dat u zich bewust bent van het probleem en van het belang van correcte betalingen.

Ik heb nog een aantal vragen over de ontvangstdatum en de factuurdatum. Liggen die termijnen nu echt zo ver uit elkaar? Ik ben zelf ondernemer. Als de werken zijn voldaan en de diensten zijn geleverd, stuur ik een factuur op. Als een goede huisvader moet de ondernemer zijn factuur dadelijk opsturen. Ik vind dit dan ook een raar antwoord. Misschien kunt u dit iets meer verduidelijken. Ik begrijp dat niet zo goed.

Met betrekking tot dit onderwerp zijn vereenvoudiging en transparantie zeer belangrijk. Het is een absolute noodzaak. Een aannemer die een overheidsopdracht uitvoert, bijvoorbeeld, moet elke maand een gedetailleerde vorderingsstaat van de uitgevoerde werken opstellen. Daar wordt een ondertekende en gedetailleerde schuldvordering of factuur aan toegevoegd. Na goedkeuring, wat niet altijd vanzelfsprekend is, heeft de overheid 30 dagen om te betalen. Met die verificatietermijn van nog eens 30 dagen zitten we al snel aan 60 dagen. De Europese regels en de Belgische wetgeving op de overheidsopdrachten stellen echter een termijn van 30 dagen voorop. Voor de controle van een factuur vind ik 30 dagen persoonlijk zeer lang. Aangezien dan nog niet meteen moet worden betaald, wordt de betalingstermijn nogal snel automatisch verlengd. Dit baart me zorgen.

Wat de net vermelde transparantie betreft, is het misschien een goed idee bedrijven en burgers zicht te bieden op de betalingscultuur van de overheid. Een bedrijf wil ook graag weten waar het aan toe is voor het met iemand in zee gaat. Ook privébedrijven kennen graag goed de kapitaalkracht, de liquiditeit en het betaalgedrag van hun klanten. Dat zijn zaken die bedrijven goed moeten weten, en ten aanzien van de overheid geldt hetzelfde.

Minister, ik wil nog een bijkomende vraag stellen. De rapportering over het betaalgedrag in de commissie lijkt me zeker een goed voorstel en een goed voornemen. Indien we het betaalgedrag van de Vlaamse lokale besturen en instellingen jaarlijks en semestrieel in kaart brengen, ziet u dan ook een mogelijkheid om dit te publiceren en toegankelijk te maken voor bedrijven en burgers?

In Nederland gebeurt dit al en dat heeft daar veel succes. De Nederlandse minister van Economie heeft een lijst van alle lokale besturen in kaart gebracht.

Dat wordt uitgebreid naar de provincies en het Rijk. Dat heeft al vruchten afgeworpen. De goed presterende lokale en andere besturen krijgen een pluim voor het goed betaalgedrag. De slecht presterende en traag betalende besturen worden aangespoord om sneller te betalen. Ziet u een mogelijk om dit ook in Vlaanderen in te voeren?

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp.a): Minister, u verwijst herhaaldelijk naar het feit dat u bankier bent geweest, en dat siert u. U weet dan ook dat perceptie in bankzaken belangrijk is. Indien titels verschijnen als 'Vlaamse overheid is een wanbetaler' wordt een perceptie gecreëerd.

Ik kom uit een regio met veel kleine bouwondernemingen. Die perceptie wordt gevoed. Die ondernemers geloven dat. De kleine bouwondernemers in de Kempen hebben het buikgevoel dat dit ook waar is. Het is een goede zaak dat u hier hebt verklaard dat de cijfers moeten worden genuanceerd. Het zou u echter sieren indien u die cijfers ook zou opsplitsen tussen de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse rechtspersonen. Ik hoop dat u dit zult doen in de semestriële monitoring die u hebt aangekondigd. Voor een ondernemer of een kleine zelfstandige is dat eigenlijk hetzelfde. Ik zou u willen aansporen om dit in de monitoring op te nemen.

Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. Heel wat Vlaamse volksvertegenwoordigers hebben daar al herhaaldelijk vragen over gesteld. Ooit is 1 januari 2017 voorgesteld als een scharnierdatum voor de e-facturatie. We zijn nu dertien maanden verder. Ziet u momenteel een versnelling van de tendens e-facturen te sturen? Op basis van schriftelijke vragen hebben we cijfers ontvangen waaruit blijkt dat die stijging niet zo sterk is.

Ik vraag me af of het verwerkingsproces door het boekhoudkantoor Oracle Financials (OraFin) met betrekking tot het stijgende aantal ook een bijkomende winst oplevert. We moeten daar in de monitoring rekening mee houden. Eigenlijk gaat het erom dat we dertien maanden na die scharnierdatum als overheid een tandje moeten kunnen bij steken.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Bertels, ik ben niet verantwoordelijk voor titels. 'It's the duty of the opposition to oppose', ik heb daar geen probleem mee. Indien de cijfers in het verleden merkkelijk beter zouden zijn geweest, zou u nu recht van spreken hebben. Uw partij heeft in Vlaanderen echter gedurende 25 tot 30 jaar deel van de meerderheid uitgemaakt. Ik voel me niet aangesproken door krantentitels waarvoor ik me dan beschaamd zou moeten voelen. Volgens mij heeft mijn antwoord duidelijk gemaakt dat er een verschil is met de wijze waarop Graydon de zaken bekijkt. Alles is een kwestie van perceptie. Ik krijg titels tegen mij die nergens op slaan omdat een perceptie wordt gecreëerd. Ik hoop dat dit u de komende maanden als burgemeester niet zal overkomen, want u zult dan ook machteloos staan. We zullen hier niet verder over discussiëren.

Mevrouw Remen, volgens mij is er een verschil tussen het versturen en het ontvangen van een factuur. Het duurt met e-facturatie dan ook een stuk korter. Alles wat wordt verstuurd met de post of met een postduif, kan mogelijk vertraging oplopen. Daar zitten menselijke behandelingen bij. In sommige situaties is dat zeer goed georganiseerd, maar kan dit toch nog tot bepaalde zaken leiden. In andere situaties lopen de zaken vertraging op of gaat iets verloren. Zeker in het geval van een manuele behandeling kan het verschil tussen het versturen en het ontvangen van facturen een rol spelen. Zeker indien er derden, zoals bpost, bij zijn betrokken, kunnen we dat moeilijk garanderen.

De verificatietermijn van dertig dagen is uiteraard belangrijk, maar ook noodzakelijk. Meestal gaat het om complexe facturen. Het gaat niet om de bestelling van een paar koffiepads, waarvoor ik ook regelmatig facturen ontvang die vervolgens worden betaald. Soms gaat het om openbare werken of om andere zaken die even moeten worden geverifieerd. Indien de overheid een factuur betaalt, heeft ze ook de opdracht een goede huisvader te zijn en eerst na te gaan of de geleverde zaken correct zijn geleverd of de uitgevoerde werken correct zijn uitgevoerd.

Op uw vraag over de rapportering van het betaalgedrag kan ik ingaan. Het is geen probleem hierover op een correcte wijze te rapporteren. Ik kan dit ter beschikking stellen van het Vlaams Parlement. Ik voeg hier echter aan toe dat de wijze waarop mijn administratie dit verwerkt niet de wijze is waarop derden dit beschrijven. Zoals ik al heb vermeld, weet ik niet welke parameters of detailgegevens ze hebben gebruikt.

Op de problematiek van de andere rechtspersonen ben ik al ingegaan in mijn antwoord op een schriftelijke vraag van de heer Schiltz. Wat mij betreft, is het geen enkel probleem te rapporteren over de verwijlinteressen van de rechtspersonen. Zeker wat de fiscale balans betreft, is dit echter niet zo eenvoudig als het af en toe wordt voorgesteld.

De voorzitter: Mevrouw Remen heeft het woord.

Grete Remen (N-VA): Minister, ik dank u voor uw duidelijk antwoord en ik kijk uit naar de semestriële rapportering en de bespreking van het verslag. Dat is ook zeer belangrijk. We moeten dit zeker bekijken en hierover overleggen.

De ondernemers hebben de overheid nodig, maar de overheid heeft de ondernemers nog meer nodig. Het is een maand zonder klagen en dus zullen we als bedrijfsleiders niet klagen en zagen. Het is echter wel de realiteit. Indien we te lang op betalingen moeten wachten, komt de continuïteit van de kmo's in gevaar. Het gaat niet enkel om de overheid, maar ook om de dominante bedrijven. Op lange termijn kan dit tot faillissementen leiden. We moeten dit zeker voorkomen, want ze vormen het weefsel van onze maatschappij.

Minister, de overheid heeft een voorbeeldfunctie. We moeten zeker het goede voorbeeld geven. Ik neem aan dat u hieraan zult werken of dat u hier al aan werkt. Dat stemt me tevreden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos Lantmeeters aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de toepassing door de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) van het begrip 'manifeste onregelmatigheden' bij tekortschattingen van onroerende goederen in een nalatenschap – 925 (2017-2018)

Voorzitter: de heer Paul Van Miert

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Voorzitter, ik heb net vernomen dat het een maand zonder klagen is. U moet zich geen zorgen maken, want ik zal dat vandaag ook niet doen. Ik heb een vraag om uitleg over de werking van de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL). Die vraag is ingegeven door het antwoord van toenmalig minister Turtelboom op een schriftelijke vraag die ik op 2 juni 2015 heb gesteld. Het is me op dit ogenblik niet duidelijk of de inhoud van dat antwoord nog steeds geldig is.

Ik zal het even schetsen. Voor 2015 was het oude artikel van het wetboek op de successierechten nog van toepassing. Indien een burger een onroerend goed erfde, bij de aangifte van de successie een bepaalde venale waarde aangaf, tot de verkoop van het onroerend goed zou overgaan en hierbij een meerwaarde realiseerde, moest hij op die meerwaarde geen bijkomende successierechten of boetes betalen indien de verkoop meer dan twee jaar na de indiening van de aangifte plaatsvond. Vroeger was die termijn twee jaar, maar sinds 2015 is die verjarings-termijn tot vijf jaar opgetrokken. Snel daarna, op 2 juni 2015, heb ik toenmalig minister Turtelboom een schriftelijke vraag gesteld om te weten welke overgangsmaatregelen er waren om van twee tot vijf jaar te gaan. Zonder dat ik daarom had gevraagd, heb ik toen informatie gekregen waarmee ik zeer gelukkig was.

Ik citeer het antwoord van de minister: "Indien het in een aangifte van nalatenschap aangegeven onroerend goed binnen een termijn van twee jaar na het overlijden wordt verkocht, zal geen belastingverhoging worden toegepast indien spontaan een aanvullende aangifte wordt ingediend voor het verschil tussen de verkoopprijs en de aangegeven waarde. De VLABEL zal tevens, ondanks de toepasselijke aanslagtermijn van vijf jaar, in principe de grondige controle van de aangifte van de nalatenschap uitvoeren binnen een termijn van twee jaar vanaf de datum van het overlijden en er zal daarna, in principe, geen tekortschatting meer volgen, behoudens manifeste onregelmatigheden."

In de praktijk blijkt VLABEL tegenwoordig schattingen of herschattingen uit te voeren na meer dan twee jaar in de termijn van vijf jaar. Eigenlijk wordt automatisch overgegaan tot een herschatting en tot het bijkomend laten betalen van rechten indien gedurende de periode van vijf jaar een verkeerde schatting is gemaakt. VLABEL zou de tekortschatting gemakkelijk als een manifeste onregelmatigheid catalogeren. Een bijkomend probleem is dat VLABEL onredelijke termijnen zou hanteren om de erfgenamen de kans te geven om de betwisting van de tekortschatting te staven.

Minister, bent u zich bewust van het probleem dat ik daarnet heb geschetst? Wat is uw standpunt? Welke formele richtlijnen hanteert VLABEL om van een manifeste onregelmatigheid te spreken? Dat is belangrijk in het licht van het antwoord dat ik in 2015 heb ontvangen. In welke mate volgt VLABEL deze richtlijnen? Hoe staat u hier tegenover? Welke termijn stelt VLABEL ter beschikking om de erfgenamen de kans te geven om een betwisting van een manifeste onregelmatigheid met de nodige elementen te staven? Hoe heeft VLABEL deze termijn bepaald?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Voorzitter, we moeten de indiening van een aangifte van een nalatenschap met het oog op een berekening van een verschuldigde erfbelasting zo eenvoudig mogelijk houden voor de aangifteplichtige.

Een overlijden, collega's, gaat immers sowieso vaak gepaard met een lastig en emotioneel verwerkingsproces. De naweeën van een venale waarde zijn soms eenvoudig, maar soms delicaat. Een moeilijke opdracht die evenwel vaak onvermijdbaar is, is de inschatting van de venale waarde. Deze waarde is immers cruciaal bij de berekening van de verschuldigde rechten indien het belastbaar actief van een nalatenschap onroerende goederen bevat.

Het gaat altijd over een inschatting of een raming. Een venale waarde moet immers altijd worden ingeschat of geraamd. Het is een theoretisch getal. Je kunt het niet zomaar ergens aflezen.

In het kader van de gelijkberechtiging van alle Vlamingen en van alle erfbegunstigden is het belangrijk dat dat zo correct mogelijk gebeurt. Soms is die

inschatting relatief eenvoudig. Als de aangever zelf voldoende informatie heeft, kan hij zich zelf een oordeel vormen en de waarde met een gerust gemoed in de aangifte vermelden. Als er een notaris gelast wordt met het invullen van de aangifte, kan deze dan ook met zijn expertise bijstand verlenen, maar in sommige gevallen ligt dit nu eenmaal minder voor de hand. Het kan gaan om goederen van een eerder uitzonderlijke configuratie, goederen die moeilijk verkoopbaar zijn om diverse redenen, of net omgekeerd, die door hun uitzonderlijke aard een uitzonderlijk hoge maar moeilijk te ramen venale waarde hebben.

Het gevaar voor de belastingplichtige is dan dat hij de venale waarde onderschat en in een latere fase een bijheffing moet betalen, wanneer sprake is van een zogenaamde tekortschatting. De aangever kan het risico op tekortschattingen eventueel beperken. Hij kan er namelijk voor opteren om die waarde voorafgaand aan het indienen van de aangifte te laten bepalen door een onafhankelijk expert. De recente aanpassingen aan deze procedure hebben we hier in de commissie al uitgebreid besproken. Let wel, het inschakelen van een expert is geen verplichting. Het staat de aangifteplichtige nog altijd vrij om zelf een waarde te bepalen op basis van eigen kennis, ervaring of zelfs aanvoelen.

Mijnheer Lantmeeters, uw vraag is in eerste instantie gefocust op de termijn waarin tekortschattingen kunnen voorkomen. Het is inderdaad een feit dat die termijn gewijzigd is sedert 1 januari 2015. Tot 31 december 2014 was nog de federale procedure van kracht. De FOD Financiën hanteerde concreet een termijn van twee jaar rekenend vanaf de datum van de indiening van de aangifte. Sedert de overname van de dienst erfbelasting door VLABEL is de algemene aanslag- of inkohieringstermijn van toepassing, te weten een termijn van vijf jaar vanaf de dag van overlijden.

De situatie voor en na de overname van de erfbelasting is niet vergelijkbaar. Er is niet alleen een verschil in de duurtijd van de termijn, er is ook een verschil in het aanvangspunt van die termijn. Voor de federale administratie vormde de datum van de indiening van de aangifte het startpunt; bij de Vlaamse Belastingdienst start de inkohieringstermijn gelijk met de aanvang van de indieningstermijn, en dat is de dag van het overlijden of de dag waarop de feiten zich voordoen die aanleiding geven tot een bijkomende aangifteverplichting. Het werkelijke verschil in termijn bedraagt dus geen drie jaar maar kan de facto afwijken van dossier tot dossier.

Hoewel de inkohieringstermijn van vijf jaar vanaf de dag van overlijden geldt, maakt de belastingdienst zich sterk dat het overgrote deel van de nalatenschappen afgehandeld wordt binnen een termijn van twee jaar. Dat is immers belangrijk voor de rechtszekerheid en de gemoedsrust van de aangevers. Wat bovendien moet worden vermeden, is dat erfgenamen uit vrees voor een tekortschatting de verkoop van hun pand uitstellen. Verder heeft VLABEL er zelf geen enkel belang bij om dergelijke ramingen na meer dan twee jaar nog uit te voeren. De bewijsvoering van de tekortschatting wordt dan immers steeds moeilijker. We mogen niet uit het oog verliezen dat het de venale waarde ten dage van het overlijden is die als heffingsgrondslag voor de berekening van de erfbelasting zal dienen. Als we een waarde inschatten, is dat op de dag van het overlijden. Als het twee jaar later – of meer – moet worden ingeschat, is dat geen sinecure, dan spelen verschillende elementen mee.

Het spreekt bovendien voor zich dat een tekortschatting niet zomaar eenzijdig door de Vlaamse Belastingdienst wordt opgelegd. Er is altijd een tegensprekelijk debat met de aangever gepland.

Er is altijd voorzien in een tegensprekelijk debat met de aangever. Ik schets even de procedure.

De belastingplichtige ontvangt een voorstel tot ambtshalve aanslag met vermelding van de aanvullende belasting en de belastingverhoging. De belastingplichtige

kan de aanslag betalen of met VLABEL in gesprek gaan. Hij heeft een termijn van een maand om schriftelijk te reageren. Vervolgens start de onderhandelingsfase. De schatter zal met de belastingplichtige contact opnemen. Er wordt gestreefd naar een akkoord. Er wordt rekening gehouden met de feitelijke omstandigheden die de verkoopwaarde van het goed bepalen. Dan wordt het aanslagbiljet verstuurd. Daarna heeft de belastingplichtige drie maanden de tijd om tegen de aanslag bezwaar in te dienen. In voorkomend geval zal het dossier opnieuw worden bekeken. De verkoopwaarde kan tijdens deze fase nog worden aangepast. Dat zal het geval zijn indien de belastingplichtige in zijn bezwaar nieuwe argumenten aanhaalt. Dan ontvangt de belastingplichtige een administratieve beslissing. Indien hij zich niet kan vinden in die beslissing, heeft hij tot slot de mogelijkheid het geschil aanhangig te maken bij de fiscale rechtbank.

Mijnheer Lantmeeters, in verband met de overtredingen door tekortschattingen heeft VLABEL al enkele standpunten ingenomen en toleranties bekendgemaakt. De belastingverhoging wegens tekortschatting wordt niet gevorderd indien het in de nalatenschap aangegeven onroerend goed binnen een termijn van twee jaar na datum van overlijden wordt verkocht en verdeeld en indien spontaan een bijvoeglijke aangifte wordt ingediend voor het verschil tussen de verkoopprijs en de in de aangifte aangegeven waarde. Indien de erfopvolgers voor de waardering van het onroerend goed in het actief van de nalatenschap een beroep hebben gedaan op een expert die het kwaliteitscharter heeft onderschreven, is deze schatting in principe bindend voor de administratie. Indien het goed binnen een termijn van twee jaar na het overlijden wordt vervreemd voor een hogere dan de geschatte waarde moet bijgevolg zelfs geen bijvoeglijke aangifte te worden ingediend. Hierin is uitdrukkelijk voorzien in het standpunt van 26 mei 2015.

U hebt ook gefocust op de manifeste onregelmatigheden. U hebt ongetwijfeld contacten in het werkveld die u vertellen dat de VLABEL vaak en al te gemakkelijk een tekortschatting als een manifeste onregelmatigheid classificeert. Ik voel dat aan uw vraagstelling. Het gaat dan in het bijzonder om tekortschattingen na de gebruikelijke termijn om het dossier af te handelen van twee jaar.

Het klopt dat VLABEL steeds een slag om de arm houdt. Het is perfect mogelijk dat de waarde van een woning na twee jaar in de registratierechten verschijnt als een veelvoud van de eerder in de erfbelasting aangegeven waarde. Indien dit bewust gebeurt, is dat fraude of toch alleszins een signaal van fraude. Dat moet dan nader worden bekeken.

We moeten hiertegen optreden. Indien we dat niet zouden doen, zou iedereen manifest een te laag bedrag aangeven om vervolgens na twee jaar aan een veelvoud van die waarde te verkopen. Dat kan de bedoeling niet zijn. We doen dit niet voor de sport, maar omdat het niet correct zou zijn ten aanzien van die andere mensen die de waarde wel correct aangeven.

U hebt gesuggereerd dat VLABEL onredelijk is en zeer snel optreedt. Ik heb dat nagevraagd. In de realiteit blijkt dit slechts uiterst zelden en enkel bij absolute noodzaak het geval te zijn. Volgens de cijfers die ik op mijn uitdrukkelijke vraag heb gekregen, zou het voor heel Vlaanderen gaan om twaalf dossiers waarvoor de op 2 juni 2015 door mijn voorganger vermelde termijn van twee jaar werd overschreden. Dat is het cijfer dat ik gisteren heb gekregen.

Mijnheer Lantmeeters, u hebt me om een omschrijving van manifeste onregelmatigheden gevraagd. Dat is niet gemakkelijk als het om slechts om twaalf dossiers gaat. We moeten vermijden dat belastingplichtigen zich hiernaar gedragen. Indien ik dat omschrijf, kunnen ze besluiten dat er geen probleem is indien ze binnen bepaalde grenzen blijven. Er zijn op dit ogenblik nog geen concrete uitspraken gedaan over waar die grenzen liggen.

Ik merk duidelijk dat er noodzaak is aan meer houvast. Ik ben uw mening toegedaan. Het kan niet dat hier op een subjectieve wijze mee wordt omgesprongen. Zoals u weet, ben ik voorstander van duidelijke criteria. Iedereen, de belastingplichtigen, de notarissen en de mensen van VLABEL zelf, moeten de spelregels kennen en moeten weten waar ze aan toe zijn.

Ik zal VLABEL dan ook vragen op basis van de twaalf cases die zijn doorgegeven waaruit een manifeste onregelmatigheid is gedistilleerd, alvast een duidelijk en kwantificeerbaar kader te bieden. Ik hoop dat VLABEL dit spoedig kan leveren en dat we dit zo snel mogelijk kunnen finaliseren.

Indien uit de twaalf cases zou blijken dat de huidige werkwijze rechtsonzekerheid creëert of tot onwerkbaar situaties op het werkveld leidt, quod erat demonstrandum, ben ik uiteraard bereid de herinvoering van een kortere termijn te overwegen. Daarvoor is een decretale aanpassing nodig. Dit is wenselijk omdat er dan geen discussie meer mogelijk is. Het is niet de eerste keer dat ik dit zeg over de interpretaties die een belastingdienst moet geven. Indien er discussie is, is het de beste oplossing binnen een decretaal kader duidelijkheid te creëren.

Mijnheer Lantmeeters, ik heb hier niets op tegen, maar het is dan wel aan u om het initiatief te nemen. U moet daar een meerderheid voor vinden. De goedkeuring van de minister hoeft niet, maar is uiteraard altijd wenselijk. Ik heb een voorstel. Een termijn van twee of drie jaar lijkt me redelijk en aanvaardbaar. U zult het me echter niet kwalijk nemen dat ik eerst kennis wil nemen van de concrete dossiers waaruit die noodzaak blijkt. Ik zal met u communiceren en nagaan wat de beste oplossingen zijn.

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, mijn welgemeende dank voor uw antwoord waarin u bepaalde zaken hebt erkend. U hebt bepaalde standpunten ingenomen waarmee ik me volledig kan verzoenen. Ik heb deze vraag om uitleg gesteld omdat ik ook, als ik het zo mag stellen, de kriebels krijg van onzekerheid. Indien VLABEL bepaalde beslissingen kan nemen en de burger geen houvast heeft om te zien welke richting het uitgaat, is dat nefast voor het rechtvaardigheidsgevoel, maar ook voor de rechtszekerheid. We delen die mening. Ik vind dat zeer vervelend voor de burger. Alle notarissen zijn het hiermee eens. Als iemand niet tevreden is, moet hij maar procederen. Wie duwt graag zijn cliënt in een procedure indien er geen houvast is? Uiteindelijk kijken we dus naar u.

In het verleden heeft toenmalig minister Turtelboom in haar antwoord de term 'manifeste onregelmatigheden' laten verschijnen. Ik had daar niet om verzocht, maar op dat ogenblik werd ik daardoor redelijk gerustgesteld. Die geruststelling is ondertussen verdwenen.

U hebt over twaalf dossiers gesproken. Op dit ogenblik lijkt dat weinig. We weten echter dat heel de decreetgeving pas sinds 2015 van toepassing is. Nu zitten we in 2017 met een termijn van meer dan twee jaar. *(Opmerkingen van minister Bart Tommelein)*

Als het om twaalf dossiers op een jaar tijd gaat, betekent dit een dossier per maand. *(Opmerkingen van minister Bart Tommelein)*

De termijn van twee jaar is overschreden. Pas vanaf 2017 zijn discussies ontstaan over de termijn van vijf jaar met betrekking tot aangiftes die sinds 2015 zijn ingediend. We zullen dat nader bekijken. Ik dank u hiervoor.

Als ik daarvoor een meerderheid vind, kan ik nadien met decretale voorstellen komen. Ik vind uw suggestie helemaal niet slecht. Ik zou er toch voor willen

pleiten er bij VLABEL ondertussen op aan te dringen dat manifeste onregelmatigheden niet enkel te maken hebben met het hoge bedrag dat kan worden ontdoken. Volgens u gaat het om een veelvoud. Op dat vlak volg ik u. Indien we over manifeste onregelmatigheden spreken, moet er echter ook een intentioneel element zijn. Ik vind dat daar rekening mee moet worden gehouden. Ik moet ook opletten, maar volgens wat ik heb gehoord, gaat VLABEL er altijd van uit dat een te late schatting altijd een manifeste onregelmatigheid is. Hierbij wordt niet naar het intentioneel element gekeken.

We kunnen dan stellen dat er moet worden geprocedeerd, maar niemand durft te procederen. Dikwijls is het sop de kool niet waard. Er moet dan een procedure worden gevoerd tegen VLABEL voor een bepaald bedrag dat misschien niet te hoog is. Elk bedrag dat te veel wordt betaald, is eigenlijk ook niet eerlijk.

Minister, ik zal rekening houden met uw suggestie. Ik hoop dat u dat ook zult doen met mijn suggestie over de aanwezigheid van een intentioneel element.

Wat de procedure betreft, dank ik u voor uw uitgebreid antwoord. Op zich brengt dit antwoord al heel wat duidelijkheid met zich mee. In het verleden is het wel eens gebeurd dat de termijnen door VLABEL redelijk snel werden beperkt in het licht van het zagezegd minnelijk gesprek dat wordt gevoerd.

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Lantmeeters, als er sprake is van intentioneel gedrag, valt dat uiteraard ten zeerste te betreuren. Als bewust lager wordt ingeschat, klasseren we dat bijna als fraude. Wat de intentionaliteit betreft, ligt de bewijslast echter altijd bij VLABEL. VLABEL moet bewijzen dat het intentioneel is gebeurd. Zelfs als het niet intentioneel is, zitten we nog steeds in een situatie waarin de verkoopprijs of de meerwaarde een veelvoud van de venale waarde kan zijn.

Ik heb in mijn uitleg aangetoond dat het soms gemakkelijk is de venale waarde van een woning te schatten. Ik kan me inbeelden dat iemand die twintig appartementen heeft, perfect kan inschatten wat de waarde van een appartement in dat gebouw met twintig appartementen is. Indien het een alleenstaande woning met weinig vergelijkingspunten in de nabijheid betreft, ligt dat natuurlijk anders. De waarde van een woning wordt ook vaak bepaald door elementen die niet onmiddellijk zichtbaar zijn.

Ik stel voor dat ik VLABEL vraag me zo snel mogelijk een overzicht te bezorgen van de twaalf dossiers en me een voorstel voor te leggen in verband met de behandeling. We kunnen hierover discussiëren, maar eigenlijk telt de dag van het overlijden. Dat scheelt weer vier maanden. Ik aanvaard dat het met betrekking tot die twaalf dossiers om één dossier per maand gaat. Dat is niet altijd niet de grote massa. Ik kan me inbeelden dat een aantal van die dossiers discutabel zijn. Ik zal dat snel zien.

Mijnheer Lantmeeters, ik denk dat ik het best handel op basis van feiten en concrete situaties en niet op basis van vermoedens of van wat ik heb horen zeggen.

De voorzitter: De heer Lantmeeters heeft het woord.

Jos Lantmeeters (N-VA): Minister, ik wil u gewoon danken voor de duidelijkheid en voor uw bereidwilligheid om een oplossing te zoeken. Ik begrijp dat we hier vandaag niet over elk apart geval een discussie kunnen voeren. We moeten kijken naar wat in het verleden is gebeurd.

Ik blijf er echter bij dat er duidelijkheid moet komen voor de burger en de belastingplichtige. Op een bepaald ogenblik moet hij een bepaalde waarde aangeven

en weet hij niet wat hij moet doen. Wat is die bepaalde waarde? We moeten er niet voor zorgen dat we de mensen automatisch duwen in een systeem waarin ze bijna worden verplicht elke keer een beroep te doen op een landmeter-expert om de waarde te bepalen. Dat kost de mensen ook geld. Dat is wat momenteel gebeurt. De mensen vragen zich af of ze nu elke keer een landmeter-expert moeten aanstellen. Ze zijn sowieso al een bepaalde som kwijt.

Minister, ik zou dan ook willen wachten op uw antwoord. Zodra we dat hebben gekregen, zullen we zien welke stappen we verder nog zullen zetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.